

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntagma Iuris || Vniversi, Atque Legum || Pene Omnium
Gentium, Et || Rerum Pvblicarum Præcipuarum,||**

Grégoire, Pierre

Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.

VD16 VD16 G 2999

14 de Gladii iure.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

de illis quæ animaduersionem habent possit cognoscere. Ut de aliis quoque quæ ciuilia sunt quia & ius dicentis late patet, & alia continet quam criminalium decreta, l. 1. *Imperium, in fi. de iur. omn. iud. P.* Cum enim magistratus legum & iuris executor fit: leges autem, & de causis ciuilibus & criminalibus statuunt, necesse est iuris seu legum dictionem commissam magistratibus, vt eorumque notionem habere, in quantum distributum est magistratibus hoc est, in quantum potestas illis concessa, in l. 2. *post originem, ibi per eos qui iuri dicendo presunt, effectus rei accipitur, & de orig. iur. P.* Bartolus dicit merum imperium dici, quod consistit in his quæ respiciunt publicam vtilitatem principaliter: & mixtum in his quæ respiciunt priuata, *Bart. in d. l. imperium.* Vel merum, quod consistit in mero & libero officio iudicis. Alii dicunt merum verari circa negotia quæ respiciunt personas, mixtum circa alia, quorum & melior videtur sententia: siue de condemnatione, siue de absolueudo agatur, *l. solet, de offic. Proconsul.* Videtur itaq; recte dictam, iubere, cauere prætoriam stipulatione, & in possessionem mittere, magis esse imperii quam iurisdictionis, id est, magis animaduersionem in personam habere, quia persona magis consideratur. Omitto quæ disputat de his Alciatus, lib. 2. Parado. c. 8. Et contra eum Angelus a Sancto Ioanne. Arbitror autem merum imperium, quod est habere gladii potestatem, a mixto differre vel maxime, quia sine iurisdictione possit merum daritad mixtum non fit, nisi cum ea. Et quod non competit merum imperium, nisi ex speciali concessione a lege vel principe facta, nec iure magistratus, *l. subere, cauere de iur. om. iud. P.* Et ita mandata iurisdictione, imperium quod est merum, non videtur mandari: contra quod non est merum, cum sine modica coercionem pro tutanda iurisdictione cognitio esse non debeat, *leg. 1. §. fin. de offic. eius cui mand. est iur. P. d. l. solet, de offic. Proconsul.*

7 Iurisdictione ¶ necessitatem cum potestate dicendus accipit, & est potestas de publico, cum necessitate, vt suo loco dicemus paulo post. At imperium merum iuris ordinem non semper sequitur, quando potissimum exercetur ab iis qui nulli subiiciuntur, qui habent merum & summum imperium: contra, si exercetur ab illis quibus a summis & principibus conceditur, qui non nisi ex præscripto, & secundam legem concessionis veniunt gladio: tamen qui concedunt, libere vtantur. Vade velim annotari aliud esse habere imperium merum & summum per se, aliud consequi merum imperium, id est, consequi ea quæ a mero imperio & absoluto procedunt: nam Magistratus non habet absolutum, liberum & merum imperium, sed quatenus illis concessum est, & illis merum, pars meri dicitur, pars pro toto. Quia autem principes sunt sine superiore, illi habent liberum & absolutum cum omni potestate. Et hoc indicat gladii tas, de quo pauca monebo: & postea de iis qui liberum habebant, vel aliquatenus liberum.

De Gladii iure, CAP. 14.

- 1 Gladii nomen summam potestatem indicat. Gladius spiritualis, & temporalis.
- 2 Occidendi ius a principe pendet.
- 3 Gladii potestas proprie in bello, & gladius a clado.
- 4 Cingulum quid est in potestatis significatione.
- 5 Gladii honor vel ius potestatis animaduertendi.
- 6 Gladius, in signis & symbolum maioris potestatis.
- 7 Gladius nudatus aliquibus principibus, aliis relictus, cur præferatur.
- 8 Manus regia quid, & quare regis potestas eo nomine appellata.
- 9 Regibus potestas non est omnibus absoluta & libera.
- 10 Regnandi species, & sequenti.
- 11 Tyrannis, regia potestatis electiua.
- 12 Regnum ciuitatis, tanquam patriam, inter domesticos.
- 13 Regnum Barbaricum quod dixit Aristoteles.
- 14 Bæotarchia quid.
- 15 Regum potestas a Deo.
- 16 Romanorum principes in potestate regia vari.

1 Gladii nomen summam ¶ potestatem vitæ & necis continet, supra quæ humana alia maior non fit. Quod apud D. Lucæ, c. 22 Deus Dominus noster Iesus Christus docuit, dum duorum gladio- rum significatione, sufficere dixit duas potestates summam in terra, vnam spiritualem, aliam secularem, c. dilecto filio, de sent. ex com. in Sex. c. quoniam, 10. dist. cap. 1. 2. 3. 9. 8. Gladius spiritualis separat animam a Deo, & a corpore Ecclesiæ; temporalis, animam a corpore, t. Reg. 1. Vltor iniquitatum gladius, *Job cap. 19.* & mortem

ultimum omnium remedium habet in subditos. Quare & omnes alie pœnæ appellatione gladii venire possunt, cum ei cui quod plus est, concedatur, & multo magis quod minus est, licere debeat, c. cui licet, de reg. iur. in Sex. Nihil enim habent homines quod pro pœna imponere possint ultra mortem, *Matth. 10. D. Paulus explicat, quid gladius, & cuius potestati cõcedatur, ad Roman. c. 13. c. 1. 2. 3. 9. 8.* [Omnia anima, inquit, potestatis sublimioribus subdita sit: non est enim potestas nisi a Deo. Quæ autem sunt a Deo, ordinata sunt, frangere, qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit. Qui autem resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt. Nam principes non sunt timori bonis operis, sed mali. Vis autem non timere potestatem? Bonum fac & habebis laudem ex illa. Dei enim est tibi minister in bonum: si autem malum feceris, time. Non enim sine causa gladium portat: Dei enim minister est & vindex in iram ei qui male agit, &c.] Quæ verba referuntur solum ad principes & Reges, qui exercent pœnas in non obtemperantes & rebelles, ca sunt quedam, 2. 3. 9. 5. cap. post. l. 21. de homicid. cap. solus, de ma. & obediens.

¶ Et a quibus solis, vel ab illorum tantum auctoritate, ius necandi legitime hominem, procedit. Et si quis sine illorum iussu gladium arripuerit, & occiderit, ipse necandus est, *cap. 1. 2. 3. 9. 8.* vt contra, eius iussu occidens miles, c. miles, 2. 3. 9. 5. reus non est criminis homicidii, vt habetur in concilio Brachbarensi. Iubebat & reges legitimi, sine cuius notione cui libet quos morte dignos putarent, occidere: vt constat exemplis libri 1. Reg. c. 19. & 22. & lib. 2. Reg. c. 1. & 3. Reg. c. 1. Meminit & Q. Curtius, Alexandrum Magnum mandasse, Eudemium Atheniensem vera monentem, iugulari: & cum id statim factum esset, subiisse penitentiam regem facti, & iussisse sepeperi, *Q. Curtius, lib. 3. de gest. Alex.*

¶ Iussitque ¶ Moses princeps populi occididole latras subito ab vno quoque proximorum, *Exod. 31.* Et proprie gladii potestas dicitur esse in prælio committendo, & gladius mutata litera cum a clade formari videtur, & ab hominum strage quæ per instrumentum gladii fit, secundum Varonem, *lib. 4. de ling. Lat.* Neque antea milites gladium cingebant, quam essent exiuri in bellum & pugnaturi: quo tempore instante periculo mortis, priuilegium testamentum militate fieri dicebatur in prociectu, *Aul. Gell. lib. 15. cap. 27. §. 1. de sect. amon. ordin.* ¶ Idemque dictum est in prociectu verari, & inter pericula esse, in l. 1. de bono. pos. ex testa. *mir. P.* Et cingulum pro ense qui in cingulo pendet, secundum aliquos, in l. si. de præpof. fac. cubic. lib. 12. C. tit. 5. Et pro insigni militari, vt in l. penultima, C. de pact. l. si quis in contribuendo, C. de epis. & cle. Iudicibus quoque dicitur esse cingulum, *f. rian & vt verius est, propter eam illis concessam animaduertendi facultatem: quare in illis dicitur parua vel magna cingula, pro maioris & minoris potestate gladii: & exercitatos iudices in magnis cingulis, §. vetus igitur, de iudic. & vt nullatenus cum iure in elig. l. 2. vt ordo dig. ser. lib. 12. C. tit. 8. homines. 9. de met. eo. lib. 12. tit. 41.* Ita Lampyrius scribit in vita Alexandri Cæsaris, eum nunquam honoris iuris vel gladii vendidisse: dicentem, necessarium esse, vt qui emit vendat.

¶ Scribit & Dio, Octauium Cæsarem, pro prætoribus suis qui loco suo per annum & amplius quantum illi placeret, imperaret: in suis prouinciis concessisse, vt militarem habitum gestaret, gladiumque & ius capite plecendi milites haberent. Neque enim vlli proconsuli aut prætori præfectoue licuisset se gladio accingere, quo ipso necandi milites ius adimebatur. Nam & Senatoribus & equitibus, quibus alterum concedebatur, alterum quoque aderat. Meminit, & hujus cõcessionis iuris gladii feredi Xiphilinus, ex Dione, in Domitia. dum scribit Parthenium eubicularium Domitiani, & interfectore, a Domitiano magno honore feredi gladii donatum. Item Herodianus, lib. 3. histo. refert, Senecum Imperatorem supra Romanæ ditionis homines, in Plautianum præfectum cohortibus maximis honores contulisse. Si quidem, inquit, perpetuo latum clauum habebat, atque in secundis consularibus inueniebatur, semel præterea gestabat, ceteraque omnia supremæ dignitatis insignia.

¶ Igitur ¶ insigne magnæ potestatis gladius erat, & ideo ex ore Dei procedere dicitur gladius magnus, c. 1. & 19. Apocal. quia & maxima & suprema eius potestas. Rex enim is regu & Dominus dominantiu, cui imperium mortis & vitæ. Basanus rex 6. Sicambrorum, qui & postea Franci dicti, quocunq; pergeret sibi funem præferri iussit & gladium in signum iustitiæ manifestum, quæ vsq; adeo ex sequebatur rigide, vt neq; proprio filio, vel fratri pepercit, vel alii qui contra legem equitatis, quam posuerat, deliquisset. Is enim

Is enim S. damum filium de ad alterio accusatum, propria manu, nullo habito respectu procerum intercedendum, ex lege capite trancavit, dicens: non ego te filii occido, sed lex patria. *Triemi. lib. 1. breuiarii hifor. Franc. in 6. rege Basano. vnde & dicitur Iulius. Du oblatatus est imperator Aulus Vitellius, & circumferretur a militibus per celeberrimos vicos, districtus seu nudatus gladius Iulii Cælaris, detractus a delubro Martis, ei potrectus in prima congratulatione fertur a Suetonio Tranq. in *Vitel. c. 8.* Et olim qui se Regum clientelæ debebat, tacto gladii capite obsequium polliceri solebant. *Saxo. Gramm. lib. 2. hifor.**

7 Cuius autem quibusdam principibus præfertur gladius nudatus, aliis reclusus vagina, videtur indicare Egnatius. *B. Apr. Egn. lib. 2. exemplo Veneto.* his verbis, *Reges & principes præferri sibi nudum enses iubent, supra sua potestatis augmentum quasi aliena sententia non egeant. At Daces & rectorum vagina videlicet aurea reclusum possunt gerunt: ut nec celeritatem ad v'ciscenda facinora præmaturam signifi-ent, nec sui arbitrii penitus esse totam Rempubl. sed subsequens Senatorio ordinis summam esse potestatem, quod etiam Consulum Romanorum præligati fasces denotabunt. Sed et licitores qui gladio & securi occiderent ipsos Reges præcedebant, qui hanc illis inesse potestatem significarent. Sic enim Romulus dæodecim accepit licitores seu catulices, quillum præcederent more Ethæulcorū, apud quos, quia ex duodecim populis Rex crearetur, singuli singulos licitores dabant Regi, utpote potestatem suam gladio in eū conferentes liberam, tanquam insignia regia. *Lin. in 1. ab v'be condita. Dio. Halic. in 3.* Memorabile est quod narat *Q. Curtius*, augurium certissimi num mutationis futuræ regni Perlarum, ex gladio prænuntiatum. *Recensebant, inquit, Curt. lib. 3. de gest. Alex. an. Darium in principio imperii vaginam acinacis persicam ussisse mutari in eam formam qua Græci videntur. protinusq. Chaldaeos interpretatos, imperium Perlarum ad eos transiurum, quorum arma esset imitatus.**

8 D. cta fuit & hæc Regum potestas, & imperium merum & summum aliquando manus regia a Pomponio, in *l. 2. in princip. & quod ad magistratus pertinet, de orig. iur. P. M.* iulque pro potestate plena accipitur: ut in manu domini dicebatur esse seruus, *l. 4. de iusti. & iur. P. l. de iis qui sunt sui vel al. iur. P. cum similib.* Et inter prælaga & signa imperii aduenturi Vespasiano, illud adiciat: quod illo præente quondam canis extraneus triclinio manum humanam intalit, *Suet. in Vespas. c. 5.* Sicque dictum ab Ouidio, in *Epistolis.*

An nescis longas Regibus esse manus?
Hincque factum aliquando, ut si l. s. regibus extra manicas manus proferre liceret, aliis nequaquam anteregem consistentibus, Quod planum est ex Xenophonte dum scribit, *lib. 2. rer. Græcar.* Cyrum occidisse Ant. sibiacem & Mureum filios Dariæ sororis Xerxi, patris Darii, hæc ob causam, quod sibi occurrentes manus intra manicam non contaxerant, quod regi soli fieri soleret. Est enim manica quam manus longior, & cum quis manum intra eam continet, facere omnino nihil potest. Sic & surpauit manum pro potestate Seneca poeta, in *Thyeste.*

9 Sciendum tamen est, non omnibus regibus liberam fuisse manus, nec potestatem ex eorum arbitrio solo peadere: sed & gladium quosdam cum aliorum auxilio mouere & exercere, quæ admodum nec vons, neque absolutus fuit modus reges constituendi. Nam quidam cum potestate limitata imperia & regna a populo accipiebant: quidam absolute, ut obseruatum videbimus apud Aristotelem, *lib. 5. Poli. ca. 10. & 11.* Vt in Lacedæmoniorum Repub. Rex videbatur constitutus secundum leges: nec enim habebat omnium potestatem, sed cum egrediebatur extra regionē, imperium eorum, quæ ad bellum pertinebat. Et hæc inquit Aristoteles, tamen regia potestas absoluta, quasi auctoritatem belli perpetuam habebat: vitæ autem necisque alicuius non habebat potestatem, nisi dum bellum gerebat. Vt etiã apud antiquos obtinuisse ostendit Homerus. Nam Agamemnon in cõcionibus male dictis & iurgis vexabatur: sed cum a concione in prælium redierat, occidendi habebat potestatem.

10 Et hæc constituit primam speciem regni. Alterã dixit similem illi, quæ erat tempore heronum: volentium scilicet subditorum, & in determinatis rebus. Dux enim belli & iudex controuerfariarum, erat Rex, & dominus caremoniarum erga Deum.

11 Erant t̄ & tres species Regiæ potestatis, quæ dicebatur apud Græcos, apud quos erat frequens Alymnæcia, electiua Tyrannis, potestas regia data ad tempus, quæ vel ad vitam eius cui daba-

tur, aut alio tempore præfixito, vel rebus gestis finiebatur. Quæ fertur electus a Mylenis Pittachus aduersus exules. ¶ Quarta, vnius qui dominatur, in ciuitate, ad instar gubernatoris domus, quæ omnes superiores continet, excepta postrema. *Dio. Halic. in 5.* Vt autem idem Aristoteles aliam quintam potestatem regiam barbaricam, eam videlicet penes quam est auctoritas regni non omnibus perpetua, quæ vel ex genere, vel ex electione ad regem accedit. Vnde *ἀνοκρατορικὴ* & arbitrii proprii regnum, & plerum imperium. *Num autem optimum sit, an concedere omnē dominationē, disputat Aristotele præd. lib. 3. Poli. c. 11. & 12.* Cuius generis non erant reges Spartiarum, qui non erant sui arbitrii, ut quicquid vellent facerent: sed Senatus erat potestas in negotiis ad reprob. pertinentibus. *Dio Halic. lib. 2. antiquit.* Imo licebat cuius magistratum ex Ephoris legibus regem in vincula conicere, ut in Pausania factum Æmilius Probus narrat, in *Pausania. vita. & Thucyd. in 1.* Sicque Plato scribit, *3. de le.* Ephorum potestatem, tanquam frænum iniectum fuisse imperio. Et *Cicero, 3. de legib. plura de E. horum potestate. Aristo. lib. 2. Poli. cap. 7.* *Non sine causa, inquit, Ephori Lacedæmonii obiecti sunt regibus, nec non apud nos Consulibus Tribuni. Carthagine, quotaianis reges bini creabantur, Emil. Pro. in vita Hannibal.*

¶ Apud Thæbas, præfixitum tempus imperii lege, quæ & 14 capite multabat eum qui diutius imperium retinisset, idem in *Evagrin. Pluta. in Prob. regum, in Poli. & in vita Pelopi. Ælia. lib. 13. de var. hifor.* vocabant Bæotarchiam. ¶ In nostra Gallia Rex voster *ἀνοκρατορ* est, & monarcha absolute plene & sui arbitrii, *o. per venerabilem qui fil. sint legit.* quod testatur titulus quo se extornat, *Dei gratia Francorum Rex.* a nemine alio quam a Deo potestatem se accipere ostendens. *ad Roma. c. 13.* Quia vera potestas etiam regum a Deo est. Quod & Homerus ostendit, *Ilia. 1.*

*μήτε σὺ πηλείδ' ἴδεν' ἐπιέμενα βασιλῆϊ
Ἄντιβίλῳ ἐπεί ποτ' ἴμοις ἐμμορα τῆμος
ξεπῆξ' ὁ βασιλεὺς ὅτε ζῆς κῆδ' ἰδῶναι.*
Id est,

*Nq. tu cum Pelide rege velis contendere,
Qua nunquam similem sortitus est honorem
Sceptifer Rex, cui q. ppter honorem dedit.*
Et rictum idem Hæmerus, idem *Ilia. 2.*

*Θυμὸς δὲ μὴ γὰρ ἐστὶ δουροπόλος βασιλῆϊ.
Τῆν δ' ἐν δῖος ἐστὶ πηλείδ' αὐ μῆστια ζῆς.*
Id est,

*Ira magna est a Jove nutriti regis.
Honor autem ex Ioue est: diligit enim sapiens Iupiter.*

Et paulo post,
*ἐκ ἀγαθῶν πολεμοκρατῶν. ἐκ νόσφρων ἑσῶ,
ἐκ βασιλῆος ὃ ἐδῶκε κῆδον παῖσι ἀνυμνοῦντάς
συνπατρῶν τ' ἴδεν' ἔθνεσιν, ἢ αὐτοῖσι βασιλεύον. Id est,*
*N. bonum est m' a totum principatus, vnius sit princeps.
Vnus Rex, cui dederit filius Saturni obliqua consilia habenti,
Sceptrumq. & iura, ut ipsi dominetur.*

¶ Ceterum t̄ in Republ. Romanorum, in potestate principali variat im est, & aliquando maior, aliquando minor: fua c'ipia mutata sepius forma Reipubl. Nam ab initio, vrbe condita, Romulus, ut scribit Dionys. *Halicarnas. in 2.* cum leges, iura & officia Regi, & Senatus, populi que conscriberet, Regi adscripsit munera, ut sacra curaret, & sacrificia & quæ ad placandum Deum per eum gererentur: ut legum & morum patiorum haberet custodiam, de iniuriis grauissimas causas decerneret, Senatim egeret, populum in concionem prouocaret, primus sententiam diceret, quod placibus placuisset ratum haberet: & præterea, summum in bello imperium, quod significat imperium illud merum gladii liberi, quod iurisdictionem non e' considerat. Siquidem iam de dicend. iure, de iniuriis, & de aliis locutus erat Halicarnassæus, cum de hoc iure imperii subiicit. Aliud tamen in imperio Consulium, Censorum, Dictatorum, & Cæsarum postea decretum. De quibus pauca dicamus. De principibus & eorum imperio legitimo & illegitimo, iam etiam dictum est, *lib. 18. Sytagm. cap. 1. & 2.*

De Imperio & potestate Consulium Romanorum. CAP. 15

Lib. 1. Polit. 10. Lib. 2. C. cit. 3. Nouell. Constit. c. 5.

1 Consules in locum exacti regis Romanorum creati, & in quo dimittunt in illo regis potestas.
Quare Consules & Hippati dicitur, *nu. 2.*